

P.P. 1-96
 SEP 13 1947
 795
 (775) K34/82
 A13/8/82
 K34
 H. M. Mohlabe
 Bethany Mission
 P.O. Trichardtsdal
 23-8-1947.
 33 pp. £3-4-0
Divorce
custom
Hlalanō

Kxale hlalanō e be e sexōna, kaba-
 ka laxore batswadi e be bathšaba
 xore dilō tša batho diabolana. By-
 ale modirō o wa hlalanō o thōme-
 xile xotleng xa makxowa, barengm-
 otho oya mo a xorataxo.

Byale xo kile xwa leka moxoxana
 yo mongwē wa boxolo xolo, yowe
 wa xore a ile boxweng yēna ele
 makxatle, byale a tšoxa bošexo
 a ya a nya bošepa a bea kamala-
 ong a mong wa mosadi a dirēla
 xore a mohlalē, a kome a tle a m-
 atšee.

Byale mothepa wa xana monna
 are a ke nyake monna wa xo
 nya moxexare, byale batswadi ba

795

K34/82

2

moxanets^va byale le bōna bare o sw-
anets^ve xore o ē. Le yēna a xana
ba homokee.

Byale ka moraxō xa mats^vat^vi a se
makae, mosoxana yola wa matx^va-
tle a tla a bolēla le mothepa by-
ale mothepa a dumēla, byale ka
xe monyana a sa utele mmaxwē
ditaba a bats^va mmaxwe, byale ka
xobane mmaxwē o be a sadinyat^ve
a bats^va monna.

Byale ba bats^va ngwana wa bōna
xore o bōne dilō ts^vela xaxwa dira
monna waxaxo, o be a dirēla xore o
moxane a tle a xots^vee, byale wa di-
bōna, fēla taba e rena a re-
te. Byale batswadi ba mosoxana
ba kwa taba e, a wa mosoxana
yowe wa xodira phōšō a^hwa.

795

K34/82

3

Monyana o ile a ba a kua batswadi sewe ba motšaxo, a boēla a tšea a ke monna wa xaxwe.

Byale ke ditaba tša boxoloxolo, maina a bōna a ba tšebe.

Byale yo mongwēšo, yowe a xore wa hlala, empa yo o napile ahlala. Leina la xaxwe ke Mobyedi, maina a batswadi ke Sekodi ngwana Masumu, monna ke Morakong Mongale.

Byale yo moredi wa bōna o be a tšea ke morwa wa Dumisi Madike, byale mothepa a forama le mosoxana wa xa Mathaba Mathuhu are ke a rōbala le mothepa e napa are a wa nna ke kla xo tšea, ka baka la xore batho a ba rekisane byale ka ditxomo.

795

K34/82

4

Monyana a kheletsā a bōna xa bothe
 xore mosoxana wa re-rešā Kabaka
 laxore ~~ke~~ Moredi wa Madikē o tšea ke
 Kxaitšedi ya Mobyedi.

Byale monyana a botšā batswadixo-
 re, nna mowe le rexo ke aya, a wa
 nna a ke, byale Morakong le moru-
 e Nthšolō ba thōma xotia mo-
 thepa xore a ē xa Madikē ka swe-
 le.

Monyana a kua xore diababa ke ma-
 ka a tloxa, a fihla a ya a botšā
 mosoxana xore a wa batswadi ba
 ka ba xana. Mosoxana are xo moth-
 epa, a riē ke xo šupē tsela, a wa
 ba tloxa ba ya (Leydsdorp) baile ke
 ba le Kxaufsi monna a utama,
 ke moka monyana a ya a fihla
 a botšā maphēdisa Kabae.

795

K34/82

5

Maphōdisa ba fetetsā ditaba xa komosasa, byale komosasa a bitšā monyana, a fihla a botšā komosasa xore batswadi bakka ba nyaka xo mpolaya ba nxapeletsā xore nna ke tšee ke monna yo ke sa monyaneho.

Komosasa a roma le phōdisā xo bitšā Morakong le morwa wa xaxwe nthšolō. Byale mosoxana a bōna le phōdisa ke moka a utuluxa a tswera tsela ya xo ya Leydsdorp, xe a fihla a fihla a dumedišā monyana ke moka a mutšišā xore o nyakang mo monyana a laudišā ditaba, byale ba xo fetotšē byang ke moka a bolēla xore a wa ba ile ke dule mo, ba sa rumile le phōdisa xo bitšā batswadi bakka. Ke moka mosoxana le yēna a roma a boēla xae.

795

K34/82

6

Ka moswana le phōdisa la fihlale batho ba we leydse dorp, byale ba fihla ba dula le batteng la maphōdisa, byale ba hwetsāna moredi wa bōna mowe.

Byale ke moka le phōdisa la fihla la tšena ka ngwakong, byale a bontšā Komosasa xore batho bala šeba. Ditaba tšā matxowa baboēla ka ngwakong, byale a ba bitšā ba tšena ka ngwakong, a wa ba tšena.

Byale Komosasa a ba butšišā xore a ngwana yo ke wa mang, Morakong are ke waka, byale yo ke mang le yēna, Nthšolō are ke Kxaitšedi wa ka. Byale le ile la modirang, bare a wa kxošī re ile ra motia āxana xoya monneng waxaxwe, byale

795

K34/82

7

o re o nyaka xo tšea ke monna yo re
 sa jaxo dikxomo tš'a xaxwe. Byale yo
 we re llê dilô tš'axaxwe. Byale Komo
 sasa a le bella moetsama, are a
 wena byale orenq ka ditaba tš'edi.
 bolêlaxo ke batowadi baxaxo.

Mobyedi a bolêla xone a wa morên-
 a, nna ke nokwa bare, monna wa
 xaxo ke yola, byale nna a ke morat-
 te, ke ba botš'a monna yo ke morat-
 axo, byale bôna baxana.

Komosasa are xo bôna le akwa
 motho a baxapeletš'e, byale leswa-
 netš'e xone le molesetš'e a ê mowe
 a nyakaxo xôna le akwa, bare e e,
 are a xe sepelang le ngwana wa
 lena fêla xe akaxoma a boya fa
 ka tabae, a wa retlatla re lek-
 wiša bohloko. Ke mota ba tloxa le

795

K34/82

8

Moredi wa bōna,

Byale xe ba fihlile xae, ba napa bare, sepela o botšē monna yo we wa xaxo moswa a fihle a nyale, byale ke moka Mothepa a xahlama le mosoxana, are xo yēna batswadi batka bare re nyaka ditxomo ra fa baxa Madi-kê.

Mathuku Mathaba ke yēna mosoxana yo we a nyakaxo kxarebe, byale are xo moetsana, a re thšabe re ê xaxešū, Monyana a dumêla, are fêla re ka seke ra thšaba le hono, ra tla thšaba ka moswana, ke tlatla ke xo hwetšana kantle xa kxōrō ya xêšū ka mabanyana.

Byale ka mabanyana a we, a bitš a ditxarebe tša xabō, are a re eng ka kowa ntle xa kxōrō ro raloka.

795

K34/82

9

a wa ke moka ba kloxa ba ya ko-
ra loka, byale ke moka mosoxana a
utuluxa, are xo mosetsana a riê xaxê-
šü, byale monyana a xana. Mosoxa-
na a bolêla le banenyana bala ba
ngwê xore a wa, e ke le boleleng
le yo, ke nyaka xotloxa naê, ray a
xaxêšü. Byale ba bolêla naê, ke moka
a dumêla.

Ke moka ba kloxa, ba ya ba fihlaxa
kxaitšedi xa boksoxana, mowe a tš-
e xexo kôna, wa ba fihla ba kxa-
nêla. Motšo wa xo thšabišwee a
ba dirile se bôka boke, ba fš sepela
ko fihlêla ba tsena kxorong, ke mo-
ka mosoxana a tsena ka matseng
a dumediša, byale a bolêla swe
a serwelexo bošexo byo.

Byale a fihla are, ke tšoutšwa

795

K34/82

10

ngwana wa xa Mongale, byale kemoka Kxaitšedi ya xaxwe o tla bexa monna wa xaxwe taba e, ke moka a re a wa re tla tsoxa re dibona ka moswana, ba lukišetšē mowe ba swanetšexo xore ba rōbalē, a wa ke moka a bafa ngwako ba rōbala.

Byale xosasa ba swanetšē xo tsoxa ba bolēla taba e, byale ke bana le kxomo ba swanetšē xo nthša ba leboxē moxōxadi wa bōna. Ke moka baxa Mathaba ba tšibišwa ke ba kxonana, xore ~~ba~~ Mathuhu o dirile molato o na le ngwana wa xa Mongale, byale rena re le buxile ka kxomo.

Byale baxa Mathaba ba roma motho xa Mongale xore le nyakelle mōno, byale baxa Mongale bare, a wa re dikwile fēla re nyaka ditxomo

Ka tsātš'i la xore, re sa tsibisa ba xêš'u
kotle esale xosasa le xōna a re nyake
xo phōphēla.

Byale ka letsātš'i lewe ba xolebolēla
a wa ba fihla, a wa ba nthša le
some la ditxomo le txomo tše pedi
le lesome la dipudi le dipudi tše
hlano. Byale ke moka bare aware
le bōne fēla ke tšebe xore baxa M-
adikê batlatla ka tsātš'i la bōna
empa re satla ba tsibisa, re tla le
tsibisa tsātš'i lewe batlaxo ka lona.

Byale ba roma motho wa xoya xa
Madikê xore e Kxopoleleng, re rena
re šitile ke nguana. Byale le
bōna ba fetola sebaka xore a wa
re Kwile, re sa bots'a ba xêš'u, fēla
ka tsātš'i la xore ke rena ba we, re
hwetsane dili tša rena ka moka

795

K34/82

12

Monna a ntshang o ntsha le saxaxwe.
 Byale sebakka se xoma sa ya xo bolê
 la tabae. Byale ke moka le bona ba
 ya ba botša ba xa Mathaba xore ake
 ka tšatši la xore le tšebe xore baxa Ma-
 diké ba itšē ba atla le tle le ba fed-
 i tšā bōna.

Madiké o be a sešū a nyala fêla
 e be xo saile kxomo tšē pedi tšā xore
 la tšala le dilz tšā xo bolotšā mosadi
 wa bōna, pudi ya sehlakhe, pudi ya
Mokkose le pudi ya thari ya mosadi
 wa bōna.

Byale dikxomo tšē tšā Madiké ebe
 e le kxomo ya pholo le tšadi, byale
 tšadi ebe ena le mananane a ma-
 bedi, byale ka bakka la mammla
 ne a xapa kxomo tšē nne, le dipudi
 tšē tharō, a wa molato wa fêli

795

K34/82

13

Byale batho ba ebe ba tšēlana, Madikē a na lengwana wa mosetsana yo we a xoba a tšea ke yēna Mathuhu yo we lehošo a tšō hladišaxo sebava saxaxwe morwa Dumiši yo we a xoba a tšea ke Mobyedi.

Mampata papaxwe ke Dumiši Madikē, byale Mampata ke moredi e o be a tšea ke Mathuhu Mathaba, byale mosetsana a bōna xore monna waxaxwe o tšō hladiša Kxaitšedi ya xaxwe le yēna a thōma xore lenna a ke sa monyaka.

Mampata a botša batswadi xore monna a ke sa ya xa Mathaba, ke ba mutšiša ore a wa molato ke xore, o hladišitšē Kxaitšedi ya ka mosadi waxaxwe. Byale batswadi bare a wa bebe a bo e tšišane w-

795

K34/8

14

ena a swanetshe koya ko apea ka
matha, byale monyana a homola.
Ka moraxo a kwana le mosoxana
waxa Raxxwale, ke batho batxale
lexona a se batho ba xêsu maina
a bona a tibiya bobhe.

Byale moetsana, moetsana a
ba batsa xape xore le a nkwa nna
ka Mathaba a kee. A napa a tš-
wa ka lapeng a thoma, baile xe
ba šala bare ke a lebella ba bona
moetsana a šetshe a phara motb.
Byale masoxana a tloxa ka lebelo,
xore ba yo morwara, a wa a ba
šia a fihla a tšena ka ngwako-
ng wa waxa Raxxwale byale
ba motswalêla. Bare xobaxa Ma-
dike sepelang xae, xe ele dikxomo
ve tla lefa.

795

K34/82

15

A wa baxopola taba ya Mobyedi ke moka ba xoma, byale ba xa Rakxwale ba romela motho xa Madikê xore re batseng molato wa xonyala xaele mosadi a wa re tšere.

Ke moka ba fetola sebaka xore sepele o ba botsa ka tsatsi la xore re a banyala, ba klise dikxomo, re fe ba xa Madikê. Byale ke moka ba roma sebaka xa madike xore awa mosadi wa lena o tluxile le baxa Rakxwale, byele re sa barêradi kxomo re kla le botsa.

Byale letsatsi la fihla la xore ba tle banyale, a wa ba fihla banyala ka lesome la dikxomo le masome a mararo a dipudi le dinku tšene. Byale baxa madike e be ba sešu banyala e be ba sa

K34/82

ntshitš'e ditxomo tš'e hlano tš'a xoxati-
ša mothšidi, le xo tswala disetšo tš'e
tswala, a wa ba fihla ba noxapa tš'
ôna fêla.

Ntilane ke ngwana wa xa Mase-
ôkôma, papaxwe ke MabuwaKanye,
mmaxwe ke Mahlabaenwa. Byale
Ntilane o be a bikiwe, a le math-
sexong.

Byale ba ile ba moka monna wa
xaxwe e sale mohlankana leina la
xaxwe ke Ramaja Moyene, bya-
le papaxo Ramaja are onyaka xo-
robala le Ntilane, byale Ntilane
a kana, are a wa ke lena Matswa-
le. Byale mokhalabye yo we wa
xa Moyene a nodula a thswenya
ngwetši xo fihlêla lebaka la ngwa-
xa.

795

K34/82

17

Byale ngwetš'i a bōna xore a wa ditaba di a mothswenya. A kwana le monna wa Matkhutši bare ke Ma-phōsa, ke moka a tloxa nae.

Byale ke moka Maphōsa a nthša ditxomo tša xa Moyene a bafa lesome la ditxomo le txomo tše hlan-o, ka baka la bo mammalane. Ke moka molato wa fēla.

Ba babedi bana ke hlalutš'ixo ditaba tša bōna ka moxêdimu ebe e sale ditxarebe. Byale yo wa boraro le yēna le xe a hladi le boxadiawa o be a sešu a bakenwana ka xoriale ke Mothepa.

Byale taba ena ya hlalanō, ke taba e e diraxo ke basadi ke bōna ba we ba swanetš'exo xohlalapele, ka xobane monna a hlala bare di-

795

K34/82

18

Kxomo a xape ka xobane a se mosadi
a hladilexo. Byale ka xotiale ke xore
a baka ba bitša monna xore a tlišē di-
Kxomo, rena le ngwana ye tla mofa,
ke yēna a xore ke nyaka lapa le ka bak
a la ngwana wa rena. Byale le hono
o sinyēšitšē ngwana wa rena seb-
aka.

Motšatš: Pōpēla o ile a kwana le
mothepa yo we lēna laxaxwe elexo
Morōrōbetš: ngwana Mohlabe, byale
o ile a le matxoweng, mosadi we
xaxwe a šala aima, a sale xaxa-
bō.

Byale o ile xe a boya Matxoweng
ke moka batswadi ba motša taba
e, byale mosoxana are a wa monna
yo we a maimišitšēxo. Ke xore o mo-
ratile a nape a motšee, ba mphē di-

795

K34/82

Kxomo tšaka.

A bolêla ka xore tšukudu e hlabile ka xohlê, a bare šowe ba itše šebawe. Byale batswadi ba moxanetša, bare a dikxomo o tla fa ke mang, ka xobane moxana yo we a dirilexo taba e we are wa motšea, yêna o bolêla xore ke na le molato fêla.

Moxana yo we a xo maimiša ke Mpepi Morei byale yêna, o bolêla xore motšepa wa veriša o imišihê ke nna re nore re a raloka. Byale bare xo yêna papadi ya ngwana etla le xolla, byale le hono monna waxa Pêpêla ore ke nyaka dikxomo. A re a wa nna a kare ke a motšea e be ele papadi.

Ke moka batswadi ba Motšatši bare xo yêna, byale wa kwa, byale

795

K34/82

20

lehoano ditxomo o tla difa ke mang, ka
xobane Morei ore nna a ke nyake xomo-
tšea. A wa Motsatsi a kwa se we ba-
twadi baxaxwe ba sebolêlaxo, a tšea mo-
sadi wa xaxwe.

Xobe xolutile mola morei a be are
tau ya bolaya e bolaêla xgia, xôna
Motsatsi o be a tla hwetšana ditxo-
mo tšaxaxwe xa Morei.

Mosadi wa xotšia bana.

Mphôlôdi ke ngwana le bône, obe
a tšere ke Bobete Maile, byale ele-
xore yo Mphôlôdi ke mosadi wa bobedi,
mosadi wa pele ke Mphetkama byale
Bobete a bôna xore Mphetkama o tš-
afetšê ke moka a tšea Mphôlôdi a
wa a fihla a moapêla.

O ile a dula le mokhalabye yo leba-
ka le letetele, mo we a baxo a ba le

795

K34/82

21

bana ba bararo. Byale Mokhalabye yo o be a disa mosadi ka mokkwa o mošoro, mowe o bōnaxo mosadi le yēna monna o tla mōna.

Byale mosadi a sena monkana xoba wa mosadi, xe mosadi yo mongwêxe a ka êma naê, ore o mitšetšā banna. le xe xona le byala motseng wa xaxwe a nyake masoxana ore batlilo rōbala le mosadi waka byale byale.

Mosadi o be a šetšē a tšwa etšē a sena taba, byale monna a nop hela le mosadi ka ôna mokkwa o we.

Mphokama a be ana lengwana wa ngwanenyana ka otee, byale a nyetšwe a bile ana le banale yēna boadi, byale dikxomo tšā xo tšē a yēna tšā ba tšā tšwalla ya ba tšē dintšī

Byale mosadi a bolêla le monna xore
ke nyaka xo tsêa mosadi yo a tlaxo xo-
ba a nkhêla metsi, byale mokhalabye a
re a wa xolutile.

Mphékama a ferea mosadi xa mohla
be a wa a modumêla, ke moredi wa
Dithšila leina la mosetsana ke Tši-
a wa a nyala a fets'a, byale abe
a mosadi.

Byale mosadi o tla dula le mangk-
axobane Mphékama ana ngwana wa
Mošemanyana, byale ke moka Bobête
ere o tsena ka ngwatkong, byale m-
osadi axana, monna a leka kama
atla mosadi a fêla axana.

Byale mokhalabye abe a bots'a, ba-
tswadi ba mosadi, xore nna a ke
Asebe xore molato keng, kere ke ya
malaong a moredi wa lena wa xa-

795

K34/82

23

na. Byale batswadi ba botêla le m-
oredi wa bôna xo fihlêla a dumêla
mokxalabye.

Mphôlôdi ka lona lebaka le we ona
le mpa, e šetšê e le ekxolo, byale ke
moka mokxalabye a rôbala ka ngwa-
kong wa ngwana Mohlabe xo fihlêla
Mphôlôdi a bêtêxa ngwana.

Ngwana wa Phôlôdi a ba a boroka,
mokxalabye a sae ka ngwathong wa
Phôlôdi, byale ngwana a ba a bula,
byale mosadi a bôna xa botse xore
a wa sexobuxile sedibêlô.

Ke moka a kwana le monna yomo-
ngwê, byale a dira botlabe naê, by-
ale mosadi a bitšâ monna xore a tle
ka ngwathong, a wa monna a no fê-
la a e ya a rôbala ka ngwathong
xe bo esa a thšaba. Leina la mon-

795

K34/82

24

na bare ke Bêlêmo Mohlabe.

Ka ts'atši le lengwê o ile xe a e tšwa
a thšaba a bōna ke mosadi yola ng-
wana Mohlabe, a be a tšwetš'e ka kx-
akala xo rota. Byale a tšena hangw-
atlong are ke bōne sengwê se tšwa
ka lapeng la Phōlōdi, sa thšabêla ka
thetō ya ka tlase.

Byale monna are xo lukile, ka tla
se bōna, a wa monna, a nohomola a-
re tšu, byale ka ts'atši le lengwê xwa-
ba le Mabala kxaufi le motse wa
xaxwe, a wa banlewa ba kxopêla by-
ala. Xe letšatši le dikêla are xo bōna
ke boexo a rieng xae.

A wa ke moka batloxa, yaba mosoxa-
na, a bonana le mosadi xa botse. By-
ale a ya a dula kantle xa mafōrō xo
theletš'a ka mowe monna a tla xo rōb-

795

K34/82

25

ala ka nthse.

Byale monna yo we waxa Mohlabe Katsi le we Kxanthe o etile, Kxanthe mosadi yo ona le yo mongwêxape bare ke Mabulêla, ke moka monna yo a kua Bobête a bolêla ka ngwa Kong wa ngwana Mohlabe, a wa a fihla a kôkôka, mosadi a mulêla a tšena a dira modirô waxaxwe.

Le setšang mosadi a seke a ba le m. o tlabo ka o tee, o ile a ba tšang e Kxolo. Byale ngwakkô wa monna yo mongwê a o na borôkô, byale mosadi o be a nwele, le yêna mosoxana a nwele, bare ko dira modirô wa ma thômô ke moka ba Kxamêla.

Mong wa motse a tšoxa, a fihla a bula ngwakkô, a hwetsšana e sale ba n...lana byale ba ômile Kx...

795

K34/82

26

rokô, a fihla a tšea dikaparô tša mo-
soxana, ke moka a bitšá mosadi, byale
xe mosadi a phafoxa a hwetsana xore
monna wa xaxwe o moemeletšiti, mosoxa-
na yêna xe a phafoxa a bôna xore ke
mong wa ngwakô ke moka a rula mo-
khalabe ka hlâxô, yaba o motaboxa ka
kôdimu a thšaba.

Mokhalabye a šala a bolêla le mosadi
wa xaxwe, xore a motšo yola ke mang
byale mosadi are a wa ke Mabulêla
Mmôla. Byale o nyakêlang ka mo-
ngwakong, mosadi are a wa a ke tš-
ebe le ny nna ke no makala xe ale-
ka monthaxô xaka.

Mokhalabye a xoma a boêla mala-
ng, ka moswana ke moka mong mo-
sadi a romêla sebaka xa Môla xo-
re a ngwana wa xaxwe a xebatšá

795

K34/82

21

selô, ke a sa motš'a selô o motš'e xore
 ke mohwetš'ane a le ka ngwakkong wa-
 ka. Ke moka sebaka sa fihla ka mōla
 sa bolêla mantš'u a Bobête, byale ke
 Moka Mōla are a wa e so a motš'a
 selô, byale sebaka sa re o tsebe xore
 o moswere ka ngwakkong wa xaxwe.

Mabulêla o robetš'e ka lewe lebaka
 byale rapaxwe a motš'oa, byale a
 fihla, ke moka rapaxwe are a wa ke
 kwa mokhalabye yo, ore mabana o di-
 rileng. Byale mosoxana a homola
 lebaka le letelele, byale are a wa ma-
 bana a ka dira selô, fêla taba e ke
 tsebaxo ke xore Maile Bobête o tswere
 ka ngwakkong wa xaxwe. Byale tsebax-
 re o tletš'e taba ewe, ke moka seba-
 ka sa tloxa.

A fihla a bolella, Maile taba xore

795

K34/82

28

a wa morokana a seke fêla onore
 xo fihla a tšena ka ngwatlong waka-
 xwe a rōbala, kankle le xo tšibisa papa-
 xwe.

Byale a roma sebakka sa xaxwe m-
 ōla, sa xoya xorapêla, ke moka seba-
 ka se we sa mōla elexo Kobeng Moyene
 sa fihla, sare xo Maile ke rumile
 ke Mōla o itšē ke tle ke rapela mol-
 ato o we o dirilexo ke morwae. Byale
 ke moka Maile are a wa taba e
 ke molato, ka xobane nna kere ke
 lēla ngwana waka byale yēna o
 nyaka xobolaya ngwana wa ka se-
 pela o motšē ke molato.

A wa axoma a fihla a botšā Mā
 la taba e, xore Maile are ke molato,
 a wa a napa a nthšā kxomo a yo
 ra pēla, byale Maile are nkeso ke

795

K34/82

27

Xobône, axoma e nthš'a kxomo ya bobedi byale are a wa le motš'e a seke a boeletš'a, nna ke lêla ngwana waka ke o tla nthš'itš'a xolêla. Mosadi yola wa Bobête pelo e tlebê, a fetola ka xore ke o fe ngwana yo o mdêlaxo, nna a se nna motswetš'i motswetš'i ke wa mpya.

Byale banna ba kwa lentš'u la mosadi bare xo mokhalabye, wa bôna ke sekxoway, o seke wa ba o sae, kangwa-kong xa mosadi. Are ee, ke lêla ngwana waka, bare, xo yêna ba-sadi ba matš'atš'i ana, bare matswetš'i ke wa mpya. Ka xobane mpya mola e fekwaxo, ke moka dikxôthô dica e tloxêla, xo fihlêla e tliho hlatš'a. Byale ke moka e tliho lêla bano ba yôna xo fihlêla ba lesetš'a xom-

795

K34/82

30

ama. Byale e tlilo tšea lebaka lele-
telele, byale ya kxona e rorwa, ditxō-
thō ditxone dibata mēla. Byale yo ke
moko, xe onyaka xolēla ngwana wa
xaxo o swanetsē xo fēla o manallaka
moraxōxaxaxwe lexe o sadiri selō.

O seke wa bōna Mphetama moa
be a sena taba, xe o dutš'i ka lap-
eng la Mphōlōdi yēna ke mokxetolo
le tš'a banna a sadinyaka, byale
yo Mphōlōdi e sale lethari byale ony-
aka xore monna a fēla a eba ka mora-
xō xaxaxwe.

A wa a hlaba kxomo e ngwē, byale
ke moka a e ro tēla ka ngwakong
xa Mphōlōdi, byale yēna Mphōlōdi a
bēla ba we a fēlaxo a baabēla, by-
ale are o tšea nama e ngwē xore
o fa batswadi, ke moka monna a

795

K34/82

31

Xana are a setxomo ya mofedi waxa-
ko, a wa mosadi a lesetša.

Mokhalabye yola waxa Maile, a ka ak-
wa sela banna ba se boletšexo a ba
nyatša ka baka la xore ke ba ba nyana
a seke a ya ka ngwakong wa mosadi.
Mosadi a bêka mexwapa nama ela,
byale a xoma a hlakana le Mabulêla,
ka le fokeng, monna a bolêla naê, xore
a wa xoka tšone xore keho tšee a we mo-
sadi a dumêla.

Papaxo Mabulêla a botšša morwe
xore wa bôna ngwanaka, ke motho
o a kwana le motho, a swanêla
xo rōbala ka ngwakong, ka baka
la xore ngwako ke sefu, o hlakana
naê le fokeng, le xōna wa seke wa
dula naê le tšatši ka moka, o molese-
tše a phakisše a boêle xae.

795

K34/82

32

Byale ke moka Mabulêla le mosadi
ba bêlana mats'atši ke moka ba thša-
ba. Byale batswadi ba Mabulêla ba
Mots'a xore xo aile xo tšea mosadi wa
Mathsexong, o swanets'e xo molesets
a a boêle moraxo le bošexo byo.

Morwa wa bôna a xana mosadi le yê-
na a xana, byale mokhalabye, are a w-
a xo ukile, a wena mosadi o e tokile
le naa, mosadi are le rang, mokha-
abye are xe mosadi a hlala a le mat-
hsexong, o swanets'e xo thôma a
tšea dilô tš'a xaxwe tšewe a diap-
araxo, ke moka Mohlang, o we o tla
hloxa ka ôna o ke moka o tšea ma-
thsexo ke moka wa ya xolahla.

Byale o kxone o hloxa, a wa mosadi
aile a kwa, a boêla xae, a wa a
fihla a robala, byale ke moka a

795

K34/82

33

Thōma xo rora dilō tšā xwe ka moka
byale a tšea Mathsexo a ya a lahlela
ka metsi, e be ele lebaka la ka mabanya-
na. A wa bošexo byo we oile a tloxa
le monna yola waxa Mōla.

Byale erile xe bošele, monna a ko
tšea ke tla bōna mosadi a tsoxa, fii,
byale a ba a bula ngwako, a hwetsana
a bana ba robetše a xopola xore Moh-
lomong o tšoxetše moxongwē. A bōna
ba bile ba ija tšā xoja, aretse, mo-
hlomong oile kxole, a wa letšatši laba
la dikēla, baba ba robala.

Byale byare xosa monna a tšwa le
tsolō la xo tšama a nyakēla, pele
oile a ya xaxobo mosadi, empa aka
a mohwetsana, ke moka a napa a
hlabēla ba xabo mosadi moxōzi
wa xore ngwana we lena a ke mō.

795

K34/82

34

na, a ke tsebe xore oile kae.
 Byale monna oile xe a boya, a hwet
 ša lentšu xae, la xore ebe xotlile Ma
mane a rumile ke Môla xore o ni
 akelle mono. Monna a ka e letasi
 bakka xore ka moswana se boê, a khô
 ma xo tšea ditshoka le le-rumu, a ya
 motšeng wa Môla, a fihla are ke
 nyaka mosadi waka. Môla are xo
 yêna sepela o rōbala mosadi waxa
 xo ke tla xofa ka moswana.
Monna oile a lala, a dikuluxa le mo-
 tse wa Môla, a lebella xe a ka bōna
 mosadi waxaxwe xe a ya xo rota, xore
 a mitšē, xoba xo molaya. A seke a m-
 ôna, a wa a ba a tloxa, a boêla
 xae, a fihla a robala.
 Byale ka moswana a bitša baxabo
 baxa Maile xa môxô le batswadi ba

795

K34/82

35

mosadi, a wa ba fihla motseng wa Maile, byale a ba botša taba e, byale bana ba bangwê ba we ba xoba ba lexôna mohlā a lifiša monna wa xa Mōla xe a be a moswere le mosadi wa xaxwe ka ngwakong.

Bare, mokhalabye a kere re ile rabolêla xore basadi ba mehleng e, bare motsweti: ke wa mpya, o swanetšê xo fêla o tsena ka ngwakong wa mosadi, byale wa seke wa rekwa ka baka la xore nyatsā bonyana. lehanowa dibōna matsatši: a sešu a be makae, ka xona setō, wena ha xo a moxêla mesebyana ya xaxo, ke moka o lêlê xōna taba e ngwê ye o ka e diraxo a esa le xona.

Monna a hlakana hlōxō, are xo bōna ke lena dintshuhulwane, ke lena le-ti-

795

K34/82

36

lexo mosadi waka xore a tloxe, byale
banna bare a wa mokxalabye, o sekewa
isa pelo kxole, a o sa belaelang, bana
šeba o ba šile, oxapa dikxomo xape le
boxa fêla xe a tluxile a sa xodira ko-
tse. Xe ba bolêla ba le byale, monna
o be a sadule fase, o be a nobolêla
a sepela le kxôvê ya xaxwe.

A wa ba noma motho xa Môla, xore
sepela o motšê re nyaka dikxomo, ka-
xobane batswadi ba mosadi ba babixi-
le taba, byale le bôna a ba kxone xore
ba ka reng.

Môla are xolukile sepela o ba butšise
xore nae ba nyetše ka kxomo tše kae,
a wa monna a boêla a butšise ta-
ba e. Byale ke moka ba khôma, xo
bala dikxomo, Maile yêna are ke
lesome la dikxomo le kxomo tšepedi

795

K34/82

37

Byale monna yo monqwē a ēma a bol-
 êla are, le hlōkōmēle, ka xole xore mosa-
 di a hlala Maile, le xona a se mathō-
 mō ka yēna, fēla motho o swanetsē
 xobolēla therešo, eseng xonyaka ko tša-
 ja le tšewe e seng tšaxaxo.

Byale ba tšea ditaba ba difa batswadi
 ba mosadi byale batswadi, bare a wa se-
 we re se boneng sa ko tšwa xa Maile
 ke dikxomo tše phethaxo menwana eme-
 di le lesome la dipudi. Byale kemoka
 dibaka le tšōna tša bolēla byale, byale
 ba fetola monna, ka xore a tliše les-
 ome la dikxomo le la dipudi. Kxomo tše
 pedi didirile ke diaparō, le dilō tše
 diqwē.

Mōla le yēna o be a bitšitšē baxa-
 bo, byale a ba hexēla tuba, a wa
 bare ko yēna o swanetsē xonthša

795.

K34/82

38

dilō tša batho bawe o bape molato o fêle. A wa o ile a diuthša a bafa byale molato wa fêla.

Byale Maile a xapa dikxomo le kabana. Bana ba ile ba dula ka lapeng la mosadi yo moxolo Mphokama a wa eba lêla, xo fihlêla, ba xola, a eba a babolotša, yo mongwê wa ngwanenyana a ba a firiiwa, mohlang a nyala o tla nyallwa ka lapeng la Mphokama. Empa dikxomo ke tša Kxaitšedi ya mosetsana.

Byale mola ditabe tša maile moaite a hlala ke mosadi, ba ile ba hlaba kxomo, ke moka ba nthša lehlakori ba ya ba bexa Mošate ka lona, xore e be re swere ditaba tša hlalanō byale molato o fedile.

Byale Mpholadi o tloxešše bana ba bana

795

K34/82

37

ro, byale xe e le yēna Maile a wa a
sana baxa Makxolo waxaxwe xa lebone,
byale ka xobane o tloxešē bana, a wa
xolukile, yēna morwa Mpholodi o tlaya
a tšōša lapa la xa lebone xape ka tš-
~~o~~ng ya xa Maile xe a kayā a tšē-
a mosadi xa Malome a xaxwe.

Byale xona le ditswana tša lapa, byale
ka mese le mohudu, dikobo tša bošexo, di-
pitsā le Mabēlē, byale ditō tšena a sw-
aneta xo tloxa natšo, ke dilo tša xa Maile
byale tšo dita dula ka lapeng la mosadi
yo we a fepaxo bana.

Mohlang ngwana wa mohlanhanda a
xolako, a tšēa mosadi ba swanetšē xo
mofa ka xobane ke ditō tša mmaxwe,
ke xore ka molaō, mosadi, ka ka e
loka ka mōxwa o a ka kxonaxo, fē-
la xe a ka le bala tšē dingwē a wa

795

K34/82

40

a ka sesa ditšea, ka xobane o thšaba xore monna a ka motšea mašene. Mašene ke xore bare mowe a xatileko, ke moka ba nzhša mōbu, byale baya ba hlakantsā le dihlane, ke moka ba nyakēla motlwa wa sehlonge ba kokokela fase ba rēra ka leina laxaxwe, byale ke xore mafelō o swanetšē xohlaba ke madi, byale ka moraxo a hwa.

Byale taba ena ya mašene ba e thšaba fēla, xa xona motho yo a ka diraxo, ka xobane ba thšaba, ka xobane, molaō ore ke motho a thšexa a xole o phakiša a ehwa. Ke selō sewe ba se thšabaxo.

Byale ka yēna Mōla papaxo Mambulēla, yo we leina laxaxwe eleko tlapa. Tlapa mawea waxaxwe

795

K34/82

41

Mabulêla yo we a xo hladiša Bobê
ke Maile mosadi Mpholodi ngwana
Lebone.

Byale pele xaxone a hladiše Maile mosadi, o be a na le mosadi waxaxwe, yo we a xo motšea xa Madike. Byale are xo meka a dula naê ngwaxa ka otee, ke moka a koxa a kya matxoweng mowe ailexo a fetša mengwaxa e mentšhi, a sa xopole mosadi, le dikobo a sa moromele.

Byale mowe mosadi a ba a xopola xone ke a bōna monna o na le mosadi yo monqwê, a wa xwa setšee molato. Byale ka moraxo Sepe
di Pôpêla a dira mosadi motlabo mafelô a kwa xone mosadi wa tsefu, a bolêla le mosadi xone a motšee mosadi a dumêla.

795

K34/82

42

Xotsefa xa mosadi a bare malaô a
 xaxwe, a wea bara xore mosadi o
 Kxona xo fepa monna xore a seke
 a lapa, pitsa ya mapoto ya seke
 ya bya. Monna a ka lala a nwele
 byala ke moka a toxa a e dimula,
 seke a tseba xore naa, ke tla bō-
 na kae, mapoto a xotloša dipapalose
 byale a kwa mosadi a mitsa kemoka
 a mošupa mapoto. Byale tšatši le
 lengwê le le lengwê a dira byale ke
 moka monna le yêna o swanetše xo
 moswara ka matsoxô a mabedi, ka
 lona le baka la xo tseba xe a lapile.
 Byale ka mokxwa o we monna
 tšatši le lengwê le le lengwê xe a e
 tšwa xaxaxwe, e be a no tšwa a
 thabile, byale banna ba thomexo
 makala xore monna o thabile a

795

K34/82

43

• tš'o nwa kae, ka xobane š'o orephala ka maxane.

Sepedi Pôpêla xe a boletš'e le mosadi a modumetš'e, ke moka ka moraxô a thš'eba le mosadi. A thš'abêla naê Iswapong mowe Kxaitš'edi ya Sepedi a tš'erexo xôna. O dirêla xore-sebara saxaxwe se mothuš'e ka dikxomo.

O ile a dula le mosadi matsatš'i a mabedi, byale sebara saxaxwe, a mofa dikxomo tš'e pedi. Ke moka monna a tloxêla mosadi mowe xa Kxaitš'edi ya xaxwe, a boya xae. Sepedi ke monna wa lapa, o na le mosadi wa xaxwe yo motolo ke ngwana Mašumu.

Byale are xo fihla xae, a romêla motho xa Môla, xore le nyakelle mono, byale Môla are ke dikwile empe

795

K34/82

44

sepela o ba botš'e, ke sa ngwalla
marifi xa mong wa mosadi, a kili xoxo
la mosadi o na le mong.

Ilapa a ngwalla morwae, mangolo
a motsibisa xore phakisa o boe xae, ba
xa Pôpêla ba xo tš'eetš'e mosadi. Awa
Mabulêla o ile a moxêla le ngolo, a b-
ala, a dikwa tš'a ka xare, a bolêla
le matxowa a xaxwe a molokolla, a tloxa
a fihla xae.

Byale ke moka ba motš'a ditaba tš'a x-
ae, xore a wa rena re bôna baxa-
pô Pôpêla, bare xe le nyaka mosadi
le nyakelle moa. Byale monna o ile
ke hlakana hlôxô, papaxwe a re, a wa
le saedi ke wena, ka baka la xore wa
re xe o le matxoweng wa seke wa
xopola. xore ke šile mosadi xae, byale ka
xoriale mosadi a hlala, taba wena o

795'

K34/82

45

Ka nyaka ditxomo tša xaxo.

Mabulêla a kwa molomo wa papaxwe a wa, are xo papaxwe, dilô ka moka ditseba ke wena, nna kenna ngwana a ke tsebe selô. Papaxwe are a wa mowe wa kwala ngwanaka. Byale a romêla seba-ka xa Pôpêla xore mong mosadi o tlile, ka tšatši la xore re nyaka mesebana ya rena, monna a ntxang o ntxa le saxaxwe.

Môla a botša baxabô, xore ka tšatši la xore le tle mono xae xaka xona le ditaba tša hlalanô, byale Pôpêla le jêna a botša baxabô, xa môxô le batwadi ba mosadi.

Byale xe letšatši le fihlile, a wa ba-:loxa baxa Pôpêla, ba fihla ba dula ka ntle xa Kxôrô, ya xa Môla, byale sa xa Môla ba dula ka Kxorong, ke noka ba thôma xolaudiša thoto e

795

K34/82

46

bailexo ba nyala mosadi ka yōna ba hwets'ana xore mosadi ba nyetōe ka lesome la dikxomo, le dipudi tše phethaxo menwana e medi. Byale ke moka ba tsebiša ba xa Pōpēla xore mosadi yo we reile ra monyala ka lesome la dikxomo le pudi tše diphetxaxo menwana e medi.

Byale ba xa Pōpēla ba kutsiša batswadi ba mosadi, byale batswadi ba mosadi bare, a wa ba bolēla therešo. Ke moka ba xa Pōpēla ba ntsiša dilō tša bōna ba bafa. Ba xa Mōla ba bolēla xore re nyaka le bo mammalane, byale Pōpēla are, a wa xele bo mammalane bōna ke a šitwa xore nka lefa.

A wa ba palakana, ba xanets'ana ka bo mammalane. Byale Mōla a tšea

795

K34/82

47

ditaba a difoša Kxorong ya ka Masumu
 Mašumu, Kxōrō ya a moxēla ditaba
 Byale letšatši la seko, la fihla a wa
 Kxōrō yare Pōpēla ke molaō o swa
 netšē xo nthša le bo mammalane. M-
 ōla a bolēla xore bo mammalane b-
 aka ke Kxomo tšē phethaxo menwa-
 na e medi, byale batswadi ba mosad-
 i le bōna ba dumelana le taba e
 we xobolēlaxo Mōla. Xore dikxomo di-
 ile xo fihla tša ba le ōna manama-
 ne a we. Pōpēla o ile a xana, Kemo-
 ka Mašumu a fitiša ditaba tša
 ya Kxorong ya ka Mohlabe.
 Byale lexōna ba ile ba ba botšā
 xore batle ka tšatši la xore, a wa
 letšatši la fihla la xore ba ē, xo
 seka. Le yēna Mašumu a ya
 nabo, xohlaloša ka mokxwa o we

795

K34/82

48

Ailexo a seka ditaba ka ôna.
Byale ba Kxobakana, byale ba bo-
tsā Kxozi xore batho balu ba mola-
ko wa hlalanô ba Kxobakane, bya-
le Kxozi ya botsā motseta wa yōna
xore butšišā xore naa batšile kamo-
ka, a butšišā, ba dumela.
Kxozi ya botsā motseta xore bexaba-
nna ditaba, byale le tšene tšekong.
Motseta a dira ka mokxwa owe
a laetšwexo ka ôna. Byale ka
moaxô, ke moka a botsā Pōpēla xo-
re a ubitšī ke rena o bitšā ke
Mōla, byale Mōla motho yola ke
yo.
Mōla a êma, are thōbēla ditxozi
ke tšile mona ka baka la xore ke
fapana le pop Pōpēla, ke be kena
le mosadi wa mona waka by-

795

K34/82

49

aleqare a sale matxoweng, Sepedi
 a tšea mosadi a thšaba nae, bya
 le, ba romela motho, ka ba fetola
 ka xore ke satla ngwalla morwa wa
 ka.

A wa ka mangwalla a fihla, ke
 moka ra kxobakana ka tšatši laxore
 a wa a batla ba ntapisa, baile
 ba nthša ditō tšaka ba mpho
 byale ka ba botša xore dikxomo tša
 ka dina le bo mammalane ke xore m-
 anamane a phethaxo menwana
 e medi, byale o xana xo nthša ke
 yona phapanō ya rena.

Byale bare šidiwe Pôpêla.

Pôpêla a êma are thôbêla babin-
 a tlou, ke nnete, ke tšere ngw-
 etši wa Mokxalabye yo, byall
 ka non a motho, a mphetola

Ka xore o satla tsibisa mong wa mosadi, a wa mong wa mosadi a tla, byale ba mpitsa xore ketle ke lefe, a wa ka fihla ka lefa leson e la ditxomo le pudi tse phethaxo menwana e medi, byale bare xonna re xo bone fela xo tsetse bomamalane, byale ke mowe nna ke sa kwanexo nabo.

Madike motswadi wa mosadi a a wa ditxosi, tsewe tsa xotlisa ke Mola ke tsa na tsewe ditšwilexo, byale manamane a kxomo tsa xo tšwa xa Mola ke manamane a a phethaxo menwana e medi. Na Kere Pôpôla o twešantsé le Mola o swanetsé xo ntšha a mofe.

Mašumu a êma a bolêla, are th-ôbêla ba bina tla. A wa ditaba

795

K34/82

51

Ke ile ka dikwa ka ôna motxwa o
we ba laudisits'exo ka ona. Byale nna
keile ka botš'a Pôpêla xore ona le mo-
lato, byale a xana, ke moka ke xe ke
mofitš'a a etla mo.

Baahludi ba bolêla xore a wa ta-
ba ya mohuta o, a se taba e e se
kiwaxo, Pôpêla wa tseba xore ke
molaô xore xe motho a ile a hladiša
mosadi, o swanetš'e xore a nthš'e le
bo mammalane. Byale ba bôna Pô-
pêla molato. Kxosi yare o swanetš'
e xo nthš'a dikxamo tš'e phethaxo
monwana ka o tee.

Pôpêla a tloxa a ya thopeng, bya-
le xe a le thopeng le baxabo, ba
motš'a xore a dintš'e, byale motx-
alabye a xana, byale ba roma
motho xo botš'a le kxetla xore waxana.

K34/82

Byale Kxosi ya laela xore a tle-
miwe, a wa ba motlema, ba xopotse
xore mohlomong o tla thōxa, a wa a se-
ke a bolēla selō. Byale xe bamotsā
xore bolēla nnete, monna are xaxona
a nnete e nka e bolēlaxo, sewese-
itšexo le ntlēme, setlaba sa ve mot-
lemong.

O ile a dula Kxolexong beke kamoka
dijō tšōna a ija tšā xo tšwa mo-
šate. Byale barexo yēna nthā pu-
di ba xo tlemolle, are xo bōna pudi
a ke nayo. A wa ba ba ba moxok-
olla kantle le sa xoxokolla diatka.

Byale Kxosi yare xo Mōla, nna mo-
nna o nthōitile, byale tuba e ele-
xo xōna, ke tla le fa tsela xore le
e Makhutšwi.

Mōla le motseta wa Kxosi ba

795

K34/82

53

ya makhutš'i a wa ba fihla ba
bexa ditaba, a wa ba a moxêla di-
taba, byale ke moka bare xolutile
ka tsatš'i la xore batle.

Ba tsibisa Pôpêla xore ka tsatš'i
la xore le a nyakêxa mošate, a wa
a dumela, ka letsatš'i lewe batso-
xêla Makhutš'wi xamôxô le motse-
ta wa Kxoši.

Byale ditaba tša tsena, byale
Môla a laudisa byale ka pele,
le yêna Pôpêla a laudisa bya-
le ka pele, le batswadi ba mosadi
le yêna Motseta wa Kxoši a laud-
isa ka mokwa o we ka hlolo eile-
xo ya a hlola ka yôna.

Baahludi ba Makhutš'wi le bôna
ba bôna Pôpêla phošô, Kxoši ya-
re o swanetše xo nthša Kxomotše

795

K34/82

54

lesome. Pôpêla a ya thopeng byale
a fihla a roma motho xore sepela
o botša letxotla a ke xane ka xore ke
nyatsa Kxôro, a motše wa xa ke dum-
de molato o we ba mpotšaxo. By-
ale motho a ya a bolêla, byale tx-
osi yare a ba motleme, a wa ba
motlema.

O ile a dula kxolexong bethe tšep-
edi, byale mafelong a bethe ya
bobedi, ba lokola Môla xore a sep-
ele xo bexa ditaba tseydodop.

A wa a feta a ya a bexa ditaba
byale ba mofa lengolo la xore a
ê a fe Pôpêla. Byale ba motša
xore ka tsatši la xore le swane-
tše xore letle. A wa a fihla xa-
e, a fa Pôpêla lengolo, byale
a motša le ka molomo xore bai-

795

K34/82

55

tšē ka tšatšī la xore letle.

Letšatšī la fihla la xore ba ē keydodop, a wa ba sepela, ba rōbala tšele-
ng, bya sa ba tšena e sale xosasa
pele xaxore ba bule kātloro. Batla ba
bule kātloro.

Le pōdisa la ya xo ba bexa xa Kom-
sasa, a wa Komosasa are a babe
ba dutšī ke tla ba bitšā ke moka ba
dula. Ka moraxō Komosasa a ba bi-
tšā xore ba tšene, a wa ba tšen-
a. Byale a thōma xo bolēla nabo
Mōla a laudišā ka ōna mokxw-
a o la a tšwaxo a laudišā ka
ōna dikxorong. Byale Komosasa
are xo Mōla, a wa dikxomo o be o
sa difišā, o be o tšere mosadi, by-
ale manamane a tswalle batswa-
di ba mosadi, xo byale ka xe mosadi

795

K34/82

56

le yēna a xo bēlēxēla bana. Ka xoria-
lo nna a ke bone molato.

Mōla are a wa morena ke molaōwa
sesotho, xe mosadi aile a hlala, re
xapa le bo mammalane. Komosasa
are wa kwala xe o phitšhe, o samp-
ha, byale o be o nyetše le hono o hwe-
tšana tšela ya xo xapa dikxomo tša
xaxo ka makxolo waxaxo. Byale tšewe
o ilexo wa nyala ka tšona o xapile
naa, a dumēla, byale xo fedile. Are
xo Pōpēla sepela a ona molato, wena
Mōla o xomēle motho yo.

Byale Ilapa a thōma xo lwa kama-
lwa o dutši, ke xore dihlare, byale
Pōpēla ka xe a tseba xore Mōla ke
ngaka a thōma xo Kitima le ding-
aka tše dingwē xa mōxō le mosadi
wa xaxwe.

795

K34/82

57

Byale ke moka Mōla a leka sepedi
ka moleko, a mohlabis'a madi, bya-
le, ke moka xe ba sepela le dingaka
tš'a bolēla xore a wa o litile ke mo-
nna wa xo bina tlou, yowe bakilexo
ba ba le ditaba, byale ka xoricalo o
belāēla ditxomo.

Byale ke moka ngaka yare a wa
motho a ka fōla xe le ka sepela
le dingaka, byale ba napa bare a
wa morena napa o rekekēle yēna
ke moka a tšea molekō a o boets'a
xa mong wa ōna.

Ke xore ba dira ka mokxwe o, ba
nyakēla moklwa wa Mohlone,
byale ba o fōkla ka tš'idi ya
Maleko, byale bare lehlakoni le
we a hlabilexo ke madi, ba mo-
hlaba hlaba ka ōna, by' byale

795

K34/82 57

Ke moka ba hwetsana mohlare o m-
oxolo ba Kōkōtēla, ba bolēla xore
xe e le motho diboēle xo yēna, xee-
le modimo madi a tloxēlēmolewētš;

Byale ka moraxō xa letšatš; ka le-
tee, ba kua xore Dlapa wa ba-
bya, o hlabile ke madi a lehu, a w-
a oile a babya beke tšē pedi ya
bobedi a hwa.

Byale ke moka ngaka ya boēla
xa Pōpēla xore o pone byang, a-
re a wa ke bone, byale ke moka
ngaka gare xo yēna o swanetsē
xo nthšā Kxomo le nku ya xo phu-
tulla moraba. A wa oile a nthš-
a, byale sepedi a šala le mosa-
di yo we barexo ke Mamabōxō ng-
wana Madike.

Byale xo tloxa mowe ditxomo tša

795

K34/82

59

bo mammalane tš'a hwa ka baka
la molaō wa sekxowe, byale xe mo-
tho a hladišitš'e mosadi o swanetš'e
xo noxapa fêla dikxomo tš'ewe aile-
xo a diša.

Mosadi yo Mamabôxô o be a sena
ngwana xe Pôpêla a hladiša, oi-
le a yêna le baka le letelele, by-
ale are xo fihla xa Pôpêla, ka ki-
tina naē le dingaka, tš'a mōpê-
la, a wa a bêtêxa bana. Xe la
are xe a hlala a hlale ana le bana
e be ba swanetš'e xo tš'ea ke Môla
ka baka laxore ke madi axwê.

Byale o be ana le yêna Mama-
bôxô fêla, le mmaxo le soxana, by-
yale bana ba Mamabôxô e be ba
swanetš'e xo š'ala ba lêla ke m-
maxo le soxana. Xe mmaxwe yêna

795

K34/82

60

a sekhona a hwile, fêla a be ana
 le basadi ba babedi, o swanetsê xo
 xe ba lêtê ke mosadi, xe mosadi a
 na le setxapo baneng, a wa monna
 o swanetsê xo tšea bana ba xaxwe
 a ba bee lapeng la kxaitšedi ya xax-
 we, yêna o swanetsê xo ba hlôkô-
 mêla ka molaô, ka xobane o tla
 fêla are bana ba kxaitšedi yaka.

Byale ka monna yo bare ke Ma-
keaxane Mola o ile a tšea mo-
 sadi wa xo monthša thateng, bya-
 le a dula naê le baka le a baxo a
 dira bana ba babedi, M ošemany-
 ana le ngwanenyana.

Byale mosadi a hlala Makeaxa-
ne ka baka la le robo la xaxwe,
 xe mosadi a etšwa nokeng, ke
 moka o nyaka xo lebella mosadi

795

K34/82

61

ts'a ka pele, o nyatka xo bōna xore
na o be a sa rōbale le monna
yo mongwê, byale a hwets'ana xore
mosadi bo pele bya xaxwe botala
ore o be o rōbala le monna yo m-
ongwê. Ke mota a khōma xo
tia mosadi.

Byale mosadi are xo monna xoka
one xe re ka sepela ka babedim-
oxongwê le moxongwê mowe ke
swanets'exo xore kee, ka xobane
o tla ba wa mpolaya, o thebe
xore xe ke ya ditxoeneng o ee lenna
xoba nokeng le xe ke ya ka ntle o
tle o ke meleš'e.

Byale monna a šita xo moaya
ba ka baka laxore, o ka seke wa
kxona xoya m nokeng le mosadi xol
ditxoeneng. E mpa le xaxole byale

795

K34/82

62

tšwela pele le xotia mosadi, mosadi a
 lebella a bōna xore a wa xaxona tšw-
 ō a tloxa a boēla xaxabo Bolobedi, a fi-
 hla a botša batswadi ditaba tša mo-
 nna kamoka. Mafelō a ba botša xore
 xo ka one xe leka fa monna dikxomo tš-
 a xaxwe, nna a ke samorata.

Ka moraxo monna a šala a latela
 mosadi, byale xe a fihla xa makxolowa
 xaxwe a bōna mosadi wa xaxwe, a
 wa a fihla a dula kxorong, a du-
 mediša ba a moxēla maduma a xa-
 xwe, a wa a baka ba molediša setō
 byale yēna ka ~~an~~ noxi o itšē ke bole-
 dišā mosadi wa xaxwe, ke moka ma-
 sadi a motša xore a a o tšebe xaxē-
 no ke a xobotša tloxa, nna banna
 bakletšē ba tla ntšea.

Monna a ka a hlōkōmēla mantšu

795

K34/82

63

a mosadi a xopola xore mosadi wa
ra loka, a wa lešatš; la dikêla, leba
ka la xo robala la fihla. Mosadi a t
zua ka ngwakang a la lexoko a rōbala,
byale monna le yēna a fihla, a rō-
bala byale mosadi a fo homola.
Ke moka monna a leka xore ke bolediš-
a mosadi, mosadi a fo homola, by-
ale are xo mosadi sokoloxêla ka mo-
no, mosadi are xo yēna xe o sanyake
xo rōbala tsoxa o tloxê.

Monna a leka xore ke sokološa mos-
adi ka maakla, byale mosadi a hla-
ba mokxoši, byale ke moka makxolow-
a monna a tsoxa, a fihla are a mo-
lato keng, byale mosadi are ke ma-
katsš ke monna yo o nyaka xon-
kata, byale papaxê, mosadi are xo
monna tšwa e tloxê xana byale,

795

K34/82

64

monna o Kilo tšea xore ke a Kxotlolla
 a wa monna a ba a tšwa a tloxa, a
 tšama a Kxopêla malaô metseng e meng-
 wê.

Monna a bôna xa botse xore a wa m-
 osadi o hladi, a xoma a boêla xae, a
 fihla a botš'a ba xabo taba e, byale
 barabo, bare xo kaone xore xo rumiwe
 mokho ke yêna yo we a tlayaxoa
 re tšeela ditaba. A wa ba roma
 mokho ke moka a ya, byale xe a fi-
 hlile, are ke rumile ke Môla, ore a
 baxa makxolo molato waka Keng, ka xo-
 bane ke ile ka fihla mowe la nthaka
 le bošexo.

Byale baxa makxolo wa xaxwe, bare
 a wa o tla kwa mosadi wa xaxwe
 rena a re tšebe selô, byale kem-
 oka mosadi a bolêla pele xa sebaka

795

K34/82

65

Mantšū ana, are a wa nna monna yo-
we a ke samonyaka ka bakka la mekx-
wa ya xaxwe.

Mekxwa ya xaxwe byale nna xa ke tš-
wa nokeng ka ke tšwe nokeng, ke tšū
a banneng, ke ke fihla ka xae, ke moka
o thōma xo pitšetša ka ngwakong ke mo-
ka ore xonna ēma re bōne ka pele mo-
hlomong o be o tšbalana, ke moka tšatši
ke lengwē le le lengwē. Xape ka ya notte-
dikxoneng xoba morokong, nna a ka ya
nthse ke ile banneng, byale modirō ke
ōna.

Xe a e ya Mabyaleng xōna ke sepela
nae, byale xe re nwa mabyala a ka
swanēla xo tšea maxane le batho
ka bakka la xore xe nka tšea nabo, bōna
ba bolēla, dišele ke moka ke a teiwa
tšewe le wena monnuma wadi.

795

K34/82

66

tseba. Tsatši le lengwê le le lengwê xe
 a lebeleš'e ka pele xaka, ke moka o tsw-
 alla ngwakô ke moka wa nthôbala, e-
 mpa mowe e be xo sa hêe molato ka xo-
 bane ke ditô tša xaxwê. Byale ka ôna
 mabaka a we nna a ke sa monyaka se
 pela o motš'e.

Batswadi ba mosadi bare xo seba-
 ka, naxa a diêtelane xo êtelana ba-
 tho, o ke o re botš'e xore nna, ke ôna
 molaô wa Koua xaxêno, monna a re
 a wa dikxoši, byale le hono ke taba
 e e ka dirang ke motho wa mahlô
 le ditšêbê ene, sebaka sare a wa,
 a wa sepela o motš'e a tle a xape
 dikxon-o tša xaxwe.

Sebaka salaôla sa tloxa, a wa
 sa fihla xa Môla, a wa sa bolêla
 xore o swanetš'e xo botš'a ba xêno

795

K34/82

67

Ka moswana ba boxêlê mowe Kxoro-
ng ya xaxo, ke tle ke ba hlalošetše m-
antšū a ke tšwaxo naō.

Ka moswana a ya a hwetsšana baxa
Môla ba le xōna. Byale a dumedišane
nabō, a wa a thōna xobolêla, are
a wa ke buile, mola laxoba le ntumi-
lê xōna, byale ditaba dia thathafa
a se molato, ke hlalō se we ke se
hwetsšaneng, ba ile ke tle ke le botšē
letle xoxapa dikxomo tšā lena, Kabaka
la mekxwa ya Makeaxane.

Mekxwa ya Makeaxane xobolêla
mosadi waxaxwe, le hono xohlaloša s-
ebaka sehlalošetšā baxa Môla.

Mantšū a mosadi mabapi le mekxwa
ya Makeaxane. O re Makeaxane
o ntenne byale ka nama ya makh-
wa. Ka baka laxore xe ke tšwa

795

K34/82

68

nokeng xoba dikxoneng xoba morokong
 a ke tšwe nthse, ke tšwa banneng,
 byale ka xoriale ke moka ke kitšehwa
 kangwakong o bōna ka pele xaka,
 ka motaxo o rōbala lenna, ke ke tš-
 wa ka ntle modirō ke ōna, byale ke
 ke le mabyaleng a ke tšee maxane
 le ba bangwē ka xobane ka tšea ma-
 xane nabo, ke a keiwa, ore ke max-
 ane a xore ba mpitšetsa banna, bya-
 le byale.

Byale baxa fēla Makeaxane ditaba,
 a wa a seke a taba selō, ka xo-
 bane le bōna ka mahlō ba mōna.
 Ke moka baxa mōla ba ya baxapa
 dikxomo tša bōna.

Byale Makeaxane ke tšhūwana pa-
 rapaxwe le mmaxwe ba hwile, enpa
 ona le kxaitšedi ya xaxwe yo we a

795

K34/82

69

tšerexo ke baxa Mongale, byale a tloxa le bana ba xaxwe le yêna ka nama a fihla a dula lapeng la Kxaitšedi ya xaxwe.

Byale Kxaitšedi ya xaxwe, elêla bana xamôxô le ~~pa~~ papa bôna, byale ngwanyana yo we moredi wa Makaxane mohlantšha a tšeiwa o swanetšhe xo nkhôa Kxon o a fa Kxaitšedi ya xaxwe ya maledi.

Mosadi xe a hwetšhe ke Monna. Konk.
o Mongale mosadi wa xaxwe ke Dhokwane byale Dhokwane o be ana le bana ba banenyana ba bararo, le mošemane ka otee yo we leina laxaxwe elexo Makellô.

Konko a hwa morwa wa xaxwe e sale lesoxana, byale a wa molato a o xôna. Byale Makonkwane (Konk.

795

K34/82

70

o) o be ana le bomorwa raxwê ba we Maina a bôna elexo Matsokotša, Matlala, Matsentse le Phirima. Makonkwane o be axile motse waxaxwe a le noši, byale ba we le bôna ba dutš'i xa bôna.

Byale xa xona monna yo we a swane-tšexo xore a tsene ka ngwakong, mosadi a salla selô sa monna wa xaxwe. Ke xore motho ore xohwa, ba tswalla ngwakô, byale basadi ba dula lapeng banna bôna ba dula kxorong. Xe ba yo monthš'a ka ngwakong, mosadi xoba ngwana waxaxwe wa pele wa ngwanenyana o swanetš'e xo phetaxana molomong wa ngwakô, byale ba motaboš'e Mohu ka xôdimu, xe ba moiš'a mabitleng. Xe mohu a tš'uile ka ngwakong by-

795

K34/82

71

ale basadi ba boleloko la xabo Mohu, ba
tsena ka ngwakkong xamôxê le mosadi
waxaxwe. Byale ke moka balla sell
ô.

Ka monaxoxa matsatši a mabedi bany-
akêla ngaka e tlilo a lafa lehu, ke tša-
tši le we mosadi wa Mohu, a thoma-
xo xo tšwêla kxakala. Pele xamowe
xaxore ngaka e moxôxê ka ngwakkong
basadi ka moka ba leloko la xabo Mohu,
ba swanetšê xo tsoxêla nokeng le moh-
lolôxadi, ba yo hlapa.

Byale xe ba buile, ngaka e thoma
xo a lafa lehu, ka lona tšatši le we
monna yo we ailexo a tswarella
Mohu, o swanetšê xore a be xôna
ka xobane ngaka e tla tššuba di-
khsetla, byale yo mongwê le yomo-
ngwê a ê a o retšê matsôxô axa-

795

K34/82

72

xwe, ka moraxo bana le mohlôlôxadi
ba Kurupêla Kobo ba o-rêla dithsetl-
a.

Byale xe ba o-etsê ke moka ngaka e
šila dithsetla tšela, e thôma xo ala-
fa mohlôlôxadi ka tšôna. Ka moraxo ke
moka o mohlakola dilô tšewe a xoba
a diapere, byale ka maseka le dipheta
le tšê dingwê tša xokxabisa mmele. Kem-
oka wa diboloka.

Byale ke moka ka moraxo, ka matsatsi a
mane ba dira dikxodiko, ke xore byale
bya xohlaba meriri, yo mongwê le yo
mongwê wa bo leloko la bo moku o
swanetsê xo phalola, baxabo moradi
ba thula phoxô. Dikxodiko, ba bangwê
bare ke Kxoko.

Byale ka lona letsatsi lewe, bath.
ôma xo a peša mohlôlôxadi dipeta

795

K34/82

73

tšá mantš, matšong ba motlemella dinti
 Ke óna masoka a xaxwe, matšoxong esale
 tšona le difakenge le molaleng byale hló
 xong ba motlema ka hlware. Dinti
 tšela a diaperexo ke dinti: tšá Moh-
 lahle.

Byale ke moka ba modiréla mokokotlé
 lo wa mohlane o barexo ke mohlóló-
 xatšana, ke moka o kōkatléla ka
 óna, moxongwē le moxongwē mo-
 we a yaxo a úši. Byale hló xong
 o hlóla ka dipiló a phahlaxanth-
 šitšé le makhura.

Dipiló xe o kwa bare diceila, bare
 xone ke diló tšé we dišumišwaxo
 ke ba hlólókadi. Ka xoriale ba bōna
 ngwana a šiba, a wa ba mokka-
 lema.

Bartho ba matsatšé a bolelano bō-

795

K34/82

74

na ba we bareng re latela sekowa
 ba tēka kobō e barexo ke marine, b
 yale ke moka, ba roka byale a para
 ōna. Marine ke kobo e nthso, byale h
 tšōna dipilō.

Ba tšea lebaka le letelele, ba sa
 a pere ditō tša bohlotōxadi: ka mo-
 taxo, ke moka ba dira byala bya me
riiri, ke xore meriri ya bōna e ya
 tloxa ya ba e xotšē.

Byala bya Meriri xe ba dira byala
 bya meriri ba tšebiša ngaka, xore ka
 moswana ke tšatši la byala bya
 meriri, byale ke moka ngaka e tšoxē
 la xōna e sale xosasa.

Baxabo leloko la bo moku le babole-
 loko la mosadi a wa ba phakiša
 xo faxa mašwa esale xosasa xo-
 re ba phakišē xoya byaleng bya

795

K34/82

75

merini, ba ya ba rwele mabêlê ka
dirotswana.

Ngaka ere xo fihla ke moka ya thōma
xo tšama e nyakêla dihlare, byale
xe bakxobakane ka moka, ba thōma xo
laolêla botho yo we a swanetšexo xoê
ma mohlōlōxadi, xe ditaola diile tšaa
teya kxaidi ya motse a wa ke yêna
yo we a swanetšexo xo batêna.

Xorêna ba tšea lexoko ke moka ba
ela lapeng la mosadi yo mokolo, by-
ale ke moka ngaka ya thōma xo
thala lexoxō ka tšidi e kxwebedu
a dira lesaka byale ke moka a dira
mafōrō. Byale mafōrō a we a
swanetšê xo lebella mowe ba boya
xo xōna.

Byale Mohu Konko ke mongale, by-
ale o boya moxotsweng xa maphela

795

K34/82

76

Moxotsweng nka tšhekō ya leboya byale mafōrō a xabo a swanetše xolebella ~~borōka~~ tšhekō ya leboya.

Mohlōlōxadi kemoka o tšena ka mafōrō, a fihla a dula xōdimu xa lexo-xō, byale ke moka yo we a ba-rēma-ko a rēna, o rēna phatleng, leka sekxōsing le mahlaeng, xe a feditše xo dira byale ke moka o kkaola diti dinti tšela a xoba a diapere, ka moka lehlware, byale ke moka wa tšwa xwa tšena yo mongwē, byale byale xe ba feletše ba yo ba phalola la bobedi, ke moka ba tlola ka dipilō xape.

Xoupa byale ke moka ba tšea meriri, ba xōxa byane bya molomong wa nqwako, ba fihla ba phuthela meriri ka ōna, byale ke moka mot-

795

K34/82

77

ho yola wa xo a rea ke ditadla, by-
ale o tšea ditlame merini e la o up-
êxa merini ka fase xa sehla re
sexolo. Ke xore ore xo fihla ke moka
a fata a lōkêla merini.

Dintsi tšela tšea xoba diapere ke
mohlōlōxadi, ke moka ditloxa le ngaka,
yo fihla ya dipahlaxanya le ditlame
tšea yōna ke moka a dia thšidi ya
lekxōpō, ke moka a nthšē e ngwē
a tle a fe ba bo mohu, ke xore e du-
la le Mohlōlōxadi.

Thšidi ya lekxōpō ke xore e thušā
kudu bakeng sa malwetšī a mal-
ōpō le difekeng, le malwetšī a ba
banyana ba matxoma.

Ke moka ngaka e feditšē modiri-
ō wa yōna, byale xe ba tlilo xa
ma ba dira byala bya merini ya

795

K34/82

78

mafellô a wa e ba sa bitsa ngaka
yêna xe a etla o notla xo kxopêla
byale ka batho.

Ka moraxo xa byala bya merini
ya mafellô, a wa byo we ke mo-
ka mohlôlôxadi o a para ditô tša
xaxwe tšela ba xo mohlakola ka
byala bya kxoko. Byale ke moka
Thokwane ke mohlôlôxadi, byale ke
moka Matsokotsa a bolêla naê a
wa ba kwana ke moka a moxêla,
fêla monna wa xaxwe yo moxolo ke
morwa wa xaxwe Makelô.

A se monna yo we a swanetše
xo xo tšena ka ngwaking, a wa
ba ra xore ke yêna yo we a tla-
xo mofakatsa ka xo modinêla med-
irô, le xo mohlôkômêla xe a tšena
diaparô.

795

K34/82

77

Le bitla la ngwanana le boxadi,
 mohlôlôxadi a swanêla xore a
 Hoxê a yo dula kaxabo. Monna
 yo we a morataxo o swanetsê xo-
 no mošexêla e seng xore a ka mo-
 nyala, a wa lehu a bahlale.
 Mohlôlôxadi bare mohlôlôxadi a laolwe
 empa le xaxole byale o swanetsê xo-
 no dula boxadi, byale xe a dirile by-
 ala, o seke wa molaola, le xe ele
 wena ra ngwane wa bo mohu, xob-
 a ra moxolo. Ho tlare yêna kanôši
 a xobexa xore xona le mapoto tla w-
 a bôna, ke moka wa ya, e uwa o
 tla napa a xobotšã le modirô wa
 ôna. Byale ke moka o tla tšea
 sexô a xofa byale ke moka wa txa
 wa nwa.
 Byale xe ngwakô wa xaxwe ona

795

K34/82

80

le lesōba o swanetše xore o rulé-
lê, a wa mowe o tla ba o moswe-
re ka molaō. Xe a sena letšepa la
xolema, o monyakelle. Byale xe
o mohlōkōmēla ka mokxwa o we le
xe a ka leka xore wa tloxa, xore o
dula xaxabo, a we ona le maloka
a xobutšiša xore batswadi e ke le
butšišē moredi wa lena xore naa
phōšō yaka keng.

Byale mowe batswadi ba tla kx-
ōna xo sōla ngwana wa bōna
ka xobane ka ditsēbē le bōna badi-
kwa xore monna o tswere mohlō-
lōxadi xa botse xo swana le basadi
ba xaxwe.

Mohlōlōxadi a ka tloxa a ya a du-
la xaxabo, xe ba boleloko la mohuba
sa mosware xa botse. Byale ka

795

K34/82

8-1

mosadi yo Senamêlê ke ngwana
Mašilu, byale obe a tšere ke baxa
Mohōfê, byale monna wa xaxwe a
hwa, baxa Mohōfê ba seke ba mo-
htōkōmêla, byale mosadi a tloxa
a boêla xaxabō.

Baxa Mohōfê a baka ba mošala
moaxo, a wa ba ile ba no mohomo-
lêla, byale kxaitšedi ya xaxwe a
fihla a moaxêla ngwakō. Empa
le xaxole byale, banna ba we a ba
bêtêxaxo, ke bana baxa Mohōfê, ka
baka la dikxomo.

Madome Seerane monna yona
ke thšuwana, o ile a hwêla ke
batšwadi, empa o be ana le dik-
xaitšedi tšê pedi, byale a tšea
dikxomo tšea yo monqwê a tšea
mosadi ka tšona.

795

K34/82

8-1

mosadi yo Senamêlê ke ngwana
Mašilu, byale obe a tšere ke baxa
Mohōfê, byale monna wa xaxwe a
hwa, baxa Mohōfê ba seke ba mo-
htōkōmêla, byale mosadi a tloxa
a boêla xaxabō.

Baxa Mohōfê a baka ba mošala
moaxo, a wa ba ile ba no mohomo-
lêla, byale kxaitšedi ya xaxwe a
fihla a moaxêla ngwakō. Empa
le xaxole byale, banna ba we a ba
bêtêxaxo, ke bana baxa Mohōfê, ka
baka la dikxomo.

Madome Seerane monna yona
ke thšuwana, o ile a hwêla ke
batšwadi, empa o be ana le dik-
xaitšedi tšê pedi, byale a tšea
dikxomo tšea yo monqwê a tšea
mosadi ka tšona.

795

K34/82

83

ka xore dialafa a wa tša pallwa
a ba ahwa.

Lehu la xaxwe mosadi yola wa xaxu
e Kopyane o ile a ba lengwana,
empa ka lebaka lewe Madome o
be a sa rita, byale e rile ngwana
a sale ka ngwakong byale papaxw
e ahwa.

Taba ena eile ya imela ba kxala-
bye, a wa ba mofelxetsa mabitleng,
byale e rile ka mabanyana mo-
ba e tisa, byale mokhalabye Isela-
ne are, xo Maxomane, ke o mpōna
ke le byale ke xakanexile, a ke tše-
be xore naa, mosadi yo Kopyane
~~ka~~ ngaka e Hatta e moxōxa by-
ing ka xobane ke motswetsi, Max-
omane ke ngaka, ke yēna yowe
a swanetsē xo xō xō xō mosadi.

K34/82 84

795 ^{sethropo}
 Byale maxokane Sethropo are xo-
 elane, Maforwane le nna e sale mo
 ke bêtêxa taba ya mohuta o nkes-
 o ka e bôna, a wa e be e le bôna
 ba kxalabye ba baxolo ka ba bedi, le
 mphathô wa bôna ke mphathô ka
 o tse ke Matuba.

Ka moraxo, ba bitša ba kxekolo ba
 babedi ke Mamoxasane le Mathari,
 le bôna mphathô wa bôna ke Ma-
 tuba. Byale ba kxopêla ke letšo xo-
 bôna, byale Mamoxasane are a wa
 a se taba e e tswenyato, ngwana
 o xodile. Ka moswana re tla mont-
 hša ngwakong, xore le yêna o tle
 a la fiwe le mmaxwe.

Ngaka e be e swanetše xo tsoxêla
 byale ke moka ba napa ba tibêla
 ngaka, ke moka esalexosasa ba

795

K34/82

85

nthša ngwana ka ngwakang, byale ngaka ya tsoxela ka lebatši le le latelaxo xotla xo dira modiro wa yōna wa xo alafa lehu.

Lehu la mosadi xe mosadi a hwile monna le yēna o swanetše xore a dulē ka ngwakang a le sellō sa mosadi wa xaxwe. O dula le basadi, fē la bontši bya banna ba swanetše xo dula kxorong.

Ngaka e tlatla e moxōxa ka ngwakang, ke moka ya moalafa, byale ka mosadi. Byale yēna ba nophala hlōxō, empa a tlole ka mahura a dipilō, le xotlēma hlōxō a tleme, o no a para fēla mohlable wa molaleng.

Mohlable ka ōna mohlable o, ke sellō se we yo mongwē le yo mong-

795

K34/82

86

wē o tla tseba ka ōna xore monna
a o hwetše ke mosadi, le ka mokōkō-
tlēlō wa mohlolo xatsana.

Mabyala ba nodiva byale ka xeba
diva a mohlōlōxadi wa mosadi, by-
ale ka byala bya kxoko, le byala by-
a meriri le byala bya meriri ya m-
fello.

Maruping Mohōfē o ile a hwela
ke mosadi wa xaxwe ngwana Moye-
ne, byale mosadi yo o ile a se e sale
kxarebe, ke moka a thšetxa, byale
ba nthša mpa, byale xo tloxa mowe
a ba sekōka. Xo fihlela monna wa
xaxwe a meka a le byale.

O ile a dula naē mengwaxa e le-
some, a dutši a ke tina le ding-
aka xo alafiša mosadi le xoleka xo
bōfediša xore mosadi a hwetšane

795

K34/82

87

mpa, a wa monna wa batho aile
a palwa.

Išatši la lehu laxaxwe xobe xona le by-
ala motseng wa Maruping, byale ba
hlwa ba enwa byala le yēna mosadi,
le motseng wa Sebaše xobe xona le
byala. Byale e rile ka moriti, a wa
ba tloxa naē, ba ya xo kxopela byala
motseng wa Sebaše.

Byale e rile xe letoatši le ya xo dikela
mosadi a kwa xore mmele wa xaxwe
a o kwe xa botse, ke moka a thōma
xoxopola xoya xae. Byale o rile xe a
le tseleng, a wa a palwa ke xosepela
a hwetsana ke basadi ba babedi yo
mongwē wa bōna yo we ba mo-
tsebaxo ke Ngwana Mokxwatse, by-
ale ba rwala mosadi ba mafihli-
ša xae. Ba fihla ba morobadiša

795

K34/82

88

Ka ngwakong waxaxwe, a wa batlaxa. Mokxekolo mmaxo marupi o be a le xona xae, a babya.

Byale ka lona tsatsi lewe, marupi a robala ka ngwakong ka mosadi yo a tserexo ke mosadi yo we leina laxaxwe e texo. Shševermana ngwana Morema. E rile ka moswana xe batho kamo ka ba tsuxile, ba bona letsatsi le bile le hlabane mosadi a sa tsoxe, byale monna o ile xe are o bula ngwako a hwetšana xore mosadi a sapela.

Monna a botša mmaxwe xore ka monna a ke dibone xa botše, xe mmaxwe a tena a hwetšana xore a wa mosadi o hwile. Ke moka bathoma xokotima ba tsibisa baxabo mosadi xa mōxō le ba xabo monna. A wa bai le ba phalēla mowe mokxōi o hlabya-

795

K34/82

89

xo a wa xe ba fihla ba hwetsana xore
motho a saphela.

Batswadi ba mohu byale a baka ba bu-
tšiša Mohōfē xore naa molato keng, baile
bare xo Mohōfē o bolaile ngwana wa se-
na, ore wena o nyaka xo šala o dutšhi
le yo wa xa Moēma. Mohofe oile a
šitwa le xoba araba, byale bōna baxa
Moyene bare a wa re swanetšhe xobi-
tšiša ngaka ya lekxowa xore e tle e bōne
xore motho o bolaile keng. Byale Mohofe
are xo bōna xokasone, xe re ka nyakela
ngaka ya sesotho, ya tla ya sinyamo-
tho yo, ba xa moyene baxana.

Baxa Moyene ba kitima ba tša mota-
to wa xo ya xa Komosasa, byale Ko-
mosasa are a wa xolukile, fêla bo-
tšha monna wa mosadi yo we a tle
mono ka noši e sale xosasa, a wa

795

K34/82

90

baxa Moyene ba fihla ba bots'a Mohôfê
 Xore wa nyakexa Keydsdorp le mosadi y
 o ngwana Morêma esale xosasa. Letša-
 tš'i ke xe le dula thaba, a wa monna yo
 a waxa Moxofe a lala a sepela bošex
 e mosadi, ba ya ba rōlala Kxaupsi
 le tloropong.

E rile xe ba bula le bōna ba fihla
 a wa ba fihla ba bots'a maphōdisa
 byale maphōdisa bare, e fêla re thša-
 ba xore xoma o boloka mosadi waxa-
 xo, fêla rena re a tloxa xa na bya-
 le le Komosasa re tšama re thēdi-
 ša. Baile ba sa bolêla byale leka-
 lakala Moyene, a fihla, a wa a
 bolêla le Komosasa, byale Komosasa
 are xo yēna a ke ne lebaka xo kaone
 xe o ka ya Isizi.

LeKalakala a feta le mabōfiwa

795

K34/82

91

a xaxwe, a wa ba fihla Siisi, a fihla a botša le phōdisa la mowe, byale la botša leisiisi, byale leisiisi la babisša ba tšena.

Le katakala a bolēla xore morena, Ketli le mo ka xonyaka ngaka, batho bana ba bedi bana ba bolailē ngwana wa ka ka ~~at~~ byala. Leisiisi la butšiša le kala-kala xore naa o mōne ~~yo~~ xe a molaya, a, are a wa, byale o tšeba kang, are ke nokwa batho, wa ba tšeba, a o wa.

Leisiisi la motloxēla la butšiša moxatša mohu, Maruping a bolēla xore mosadi yo we waka esale kemmeka e le molwetš, byale le hono ke a makala xe baxa makxolobare ke molailē kxathe ke dutš, naē le baka la lesome lo mengwaxa. Xe ke tšama ke ~~ny~~ny-

aka dihlare tša xo moalafiša, ke aKxolwa xore dingaka tše dintši dibile ditene nwe ken nna, xe ba mpōna bathōma xoutama, ka baka la xore le dithoeka difedile ka bolwetši bya mosadi yo we a tloxešexo.

Makxowa bare sepela o boloka mosadi wa xaxo, Moyene a rekwe se we a sebolêlaxo, Monna yola waxa Mohôfe a xon-a, a lapile, kabaka la mokxwa o we baxa Makxolo wa xaxwe ba mošumileng ka ôna, o ile a palwa ke xo fihla xae, byale a rōbala tseleng yare e sale xosasa a fihla.

Baxa Moyene ba rwala mohu, ba moiša ~~le~~ Mabitteng a xa Moyene, bakeng sa xore ba moiše Mabitteng a xa Mohôfe, ka xobane baxoloxolo bare bitla la ngwana le boxadi, wa bōna ba

795

K34/82

93

thwadi ba twala ngwana wa bōna ba
moša mabitleng a xabo, ke xore ba diōm-
olaya. Xobyale baxa Moyene ba lebetš'e t-
wetši ya ngwana wa bōna.

Ka ōna mokxwa o we, baxa Moyene
le baxa Mohōfe ba ka sesakwana, fēla
tseelanō ya bōna e hwile. Xe bats-
o boya lebitleng ke moka bare xo Mohō-
fē, o swanets'e xo tšena ka ngwako-
ng a llē sellō sa mosadi wa xaxwe, M-
chōfē are, a wa nna sellō sa mos-
adi waka ke tšamile Kella, le tšela, se-
fedile.

Ka lafō bare a tšene ka ngwako-
ng ba mokōxe, a xana, are a ke nyake xo-
alafiwa, nna ke tšō a lafa ke matxow-
a. Bōna baxa Moyene e be barile
Rakxobadi Moyene xore a tle a lafe
Mohōfe, ele xore molaō ngaka eswa-

795

K34/82

14

netšē xo nyakêla ke baxa Mohôfê, a wa Rakxobadi a rwala dihlang tšā xaxwe a Hoxa a swabile.

Maruping a šala a nyakêla ya xaxwe e ngaka ya tla ya moalafa. Ditaba tšā fêla ditla mowe.

Sebulantlo ke Kwanô, xe Kwanô e sexona, a wa sebulantlo a sebe xôna byale ka tšôna tšē ditaba tšē dihlatu šitšwexo ka moxêdimu.

Mošê Masete oile a tšea sebulantlo xa Mašumu, Kabaka la xone mosadi wa xaxwe oile are, xohwa, ke moka a tsibisa ba xa Mašumu ke moka bare xo fihla ba šekedišana lehu la ngwana wa bôna, le baxa Masete. E mpa ba ile ba šinya mosadi a sale ka ngwakong, byale le tšwa a lake la swara motho.

795

K34/82

95

Monyalô wa seantlo, a nyadiwi byale ka mosadi wa mathômô. Byale ka xem onyalô wa mosadi ke lesome la ditxomo le kxomo tšê pedi. Byale wa seantlo, ba bangwê ba dira ditxomo tšê di tshelalaxo, ba bangwê ke ditxomo tšê di phethaxo menwana e medi.

Boethswarô bya monna xe a hwetšê ke mosadi, ke xore xe a sale mophifalong, o swanetšê xore a seke a kintina le basadi, xo fihlêla phifalô e fêla. Kabaka la xore xe baka bôna a kxetile mosadi elexore o sale mophifalong, ba tla molêla ka mokxwe wa xo seloke.

Molêlô ba tla bolêla xore monna yo ke moloi, ka baka la xore o bolaike mosadi wa xaxwe are wa nthšitinthša lehono ka xobane mosadi a saphela o

795

K34/82

96

e ketlile.

Xe monna xoba yēna mosadi wa Mohlōlō-
 xadi a nyaka xo dira dilō tšewe ba swa-
 netšē xoutama, eseng xo e pōnatsā. Mo-
 nna o swanetšē xoya moxwereng waxa-
 we bošexo, byale xe meso e ntšha a kitim-
 êle ngwakong wa xaxwē. Xana mowe
 re itšuta seema se serexo phiri tšša-
 ba meso meso, moloi a bonwe ka mahlō.
 Xona le ba motse xe ba xo bōna, xoba b-
 atho ba šele a wa baka seke bare
 selō, ka xobane a o dire phatlalatšā o
 dira ka se phiring.

~ e m d s ~ 795.